

Силабус навчальної дисципліни
«ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА ТА МЕТОДИКА ЇЇ НАВЧАННЯ»

LABORE ET ZELO

Освітня програма: «Середня освіта (Історія)»
Рівень вищої освіти: Другий (магістерський) рівень
Обсяг: 5 кредитів ЄКТС
Курс: 1-2; **Семестр:** 2-3
Дні, Час, Місце: згідно з розкладом

Кафедра: всесвітньої історії та міжнародних відносин
Затверджено: протокол №1 від 28.08.2024 р.

Інформація про викладача

Ім'я	Желіба Олександр Володимирович
Контакти	E-mail: zhelibao@ndu.edu.ua , тел.: (098) 490 35 48
Робоче місце	Кафедра всесвітньої історії та міжнародних відносин (ауд. 314 «Гоголівського корпусу»)
Години консультацій	Понеділок: 13:30 – 14:50

Опис навчальної дисципліни

Освітній компонент «Громадянська освіта та методика її навчання» розроблений для здобувачів ОП «Середня освіта (Історія)» другого (магістерського) рівня вищої освіти, що готуються працювати учителями громадянської освіти у старших класах ЗЗСО. Дисципліна дає змогу сформувати й поглибити розуміння основних тенденцій і закономірностей навчання громадянської освіти для здобувачів раннього юнацького віку.

Пререквізити до тем: «Соціально-психологічні аспекти освітнього процесу», «Методика навчання історії у закладах профільної середньої освіти».

Паралельне вивчення: «Інноваційна діяльність в освітній галузі».

Постреквізит: «Педагогічна практика».

Компетентності та результати навчання

Компетентності

Вивчення дисципліни у комплексі з іншими освітніми компонентами ОП «Середня освіта (Історія)» сприяє набуттю здобувачами програмних фахових компетентностей:

ЗК1. Здатність захищати та піклуватися про права, інтереси та потреби людини і громадянина держави й суспільства (громадянська компетентність).

ЗК2. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (соціальна компетентність).

ЗК3. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру,

багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження (культурна компетентність).

ЗК4. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети (лідерська компетентність).

ЗК5. Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості, аналізувати й оцінювати власні професійні можливості, здібності та співвідносити їх з потребами ринку праці (підприємницька компетентність).

ФК1. Здатність застосувати у конкретному спілкуванні знання мови, способи взаємодії з навколишніми й віддаленими людьми та подіями, навички роботи у групі, володіння різними соціальними ролями (мовно-комунікативна компетентність).

ФК2. Здатність організовувати освітній процес з історії та громадянської освіти на основі сучасних наукових досягнень (предметно-методична компетентність).

ФК3. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб організації освітнього процесу з історії та громадянської освіти (інформаційно-цифрова компетентність).

ФК4. Здатність враховувати вікові та інші індивідуальні особливості учнів при організації освітнього процесу з історії та громадянської освіти, керувати власними емоційними станами, етичним розвитком і вихованням учнів (психологічна та емоційно-етична компетентність).

ФК5. Здатність до рівноправної та особистісно зорієнтованої взаємодії з учасниками освітнього процесу, колегами тастейхолдерами, виконувати професійні функції, зважаючи на особливі потреби здобувачів освіти (компетентність педагогічного партнерства та інклюзивна компетентність).

ФК6. Здатність планувати і реалізовувати освітній процес у спосіб, сприятливий для здоров'я і безпеки самої людини та здобувачів освіти (здоров'язбережувальна компетентність).

ФК7. Здатність проектувати осередки навчання, виховання і розвитку учнів, розробляти, освоювати та втілювати педагогічні інновації в практику (проектувальна та інноваційна компетентність).

ФК8. Здатність визначити напрямки своєї діяльності, її конкретні цілі і завдання на кожному етапі освітнього процесу, і передбачати кінцевий результат, організовувати освітній процес з навчального предмету через залучення здобувачів освіти до певної роботи і співробітництво з ними в досягненні поставленої мети (прогностична та організаційна компетентність).

ФК9. Здатність аналізувати та оцінювати ефективність освітнього процесу з історії та громадянської освіти, навчальні досягнення здобувачів освіти та власну професійну активність (оцінювально-аналітична та рефлексивна компетентність).

ФК10. Здатність планувати та реалізовувати особистісний та професійний саморозвиток учителя історії та громадянської освіти (здатність до навчання впродовж життя).

ФК16. Здатність ефективно взаємодіяти з різноманітними формами медіа (такими як текст, зображення, відео, аудіо, цифрові платформи тощо) і розуміти інформацію, яка через них поширюється (медіаграмотність).

Результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни у комплексі з іншими освітніми компонентами ОП

«Середня освіта (Історія)» другого (магістерського) рівня вищої освіти сприяє досягненню здобувачами таких програмних результатів навчання:

ПРН1. Уміння інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі у широких або мультидисциплінарних контекстах на засадах академічної доброчесності.

ПРН2. Уміння розв'язувати проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.

ПРН3. Сприйняття та поширення знань через призму національних та загальнолюдських цінностей, толерантності, адаптивності до культурного середовища.

ПРН4. В рамках відповідальності та автономії управління робочими або навчальними процесами, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів.

ПРН5. Спеціалізовані уміння/навички розв'язання проблем, необхідні для проведення досліджень та/або провадження інноваційної діяльності з метою розвитку нових знань та процедур.

ПРН6. Уміння комунікувати, формувати і розвивати мовно-комунікативну компетентність учнів на уроках історії та громадянської освіти.

ПРН7. Уміння організовувати ефективний освітній процес з історії та громадянської освіти відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів, зрозуміле і недвозначне донесення власних знань, висновків та аргументації до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються (комунікація).

ПРН8. Уміння орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності, ефективно використовувати цифрові технології в освітньому процесі та створювати нові електронні (цифрові) освітні ресурси.

ПРН9. Уміння визначати і враховувати в освітньому процесі вікові та інші індивідуальні особливості учнів, формувати мотивацію, організовувати пізнавальну діяльність, сприяти формуванню спільноти учнів, усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними станами, конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу, пояснювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі.

ПРН10. Уміння суб'єкт-суб'єктної (рівноправної та особистісно зорієнтованої) взаємодії з учасниками освітнього процесу та стейкхолдерами (на основі принципів дитиноцентризму та педагогіки партнерства), уміння створювати умови, що забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища.

ПРН11. Уміння організовувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу.

ПРН12. Уміння проектувати осередки навчання, виховання і розвитку учнів, застосовувати наукові методи пізнання та інновації у професійній діяльності.

ПРН13. Уміння формулювати цілі освітнього процесу з історії та громадянської освіти на основі прогностичних методів планування, втілювати заплановане на кожному етапі навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти.

ПРН14. Уміння оцінювати та аналізувати результати навчання учнів з історії та громадянської освіти, здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності та визначати індивідуальні професійні потреби, в рамках відповідальності та автономії визначати внесок до професійних знань і практики та/або оцінювання результатів діяльності команд та колективів.

ПРН15. Уміння визначати умови та ресурси професійного та особистісного розвитку впродовж життя, продовжувати навчання з високим ступенем автономії в рамках відповідальності та автономії.

ПРН21. Уміння критично оцінювати медіа-контент, розрізняти правдиву інформацію від дезінформації та фейкових меседжів, створювати власний медіа-контент, враховуючи етичні та соціокультурні аспекти.

ПРН22. Спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань.

Форми, методи та засоби навчання

Освітній компонент буде викладений у формі лекцій (12/4¹ год.) та лабораторних занять (28/8 год.), організації самостійної роботи здобувачів в бібліотеках та комп'ютерних мережах (80/108 год.).

Викладач використовуватиме такі методи навчання, як розповідь, бесіда, дискусія, ілюстрування та демонстрування, практична робота, тренінг, кооперативні та колективно-групові технології, технології ситуативного моделювання, технології опрацювання дискусійних питань, інформаційні та комунікаційні технології, консультації тощо.

Навчальна дисципліна передбачає використання: підручників та навчальних посібників ЗЗСО, історичних джерел, картографічного матеріалу, довідкових джерел (словників, енциклопедій тощо), електронного ілюстративного матеріалу, персональних гаджетів, інтернет-ресурсів.

Організація навчання

Теми лекцій

№	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна

¹ денна/заочна форма здобуття вищої освіти

1	Особистість та ідентичність	1	0,5
2	Етика та мораль	1	0,5
3	Права і свободи людини	2	0,5
4	Людина в соціокультурному просторі	2	0,5
5	Демократичне суспільство та його цінності	2	0,5
6	Взаємодія громадян і держави в досягненні суспільного добробуту	2	0,5
7	Світ інформації та мас-медіа	1	0,5
8	Україна, Європа, світ	1	0,5
Разом		12	4

Теми лабораторних занять

№	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Особистість та ідентичність	2	1
2	Етика та мораль	4	1
3	Права і свободи людини	4	1
4	Людина в соціокультурному просторі	4	1
5	Демократичне суспільство та його цінності	4	1
6	Взаємодія громадян і держави в досягненні суспільного добробуту	4	1
7	Світ інформації та мас-медіа	4	1
8	Україна, Європа, світ	2	1
Разом		28	8

Самостійна робота

№	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Людина і спільноти	40	54
2	Соціум і держава	40	54
Разом		80	108

Оцінка

Підсумкова оцінка курсу буде обчислюватися з використанням таких складових:

Бали	Результат навчання, що оцінюється
30	Моделювання, проведення та аналіз уроку громадянської освіти в 10 класі розділу «Людина і спільноти»
30	Моделювання, проведення та аналіз уроку громадянської освіти в 10 класі розділу «Соціум і держава»
10	Навчальний проєкт (наукова стаття, проєкт навчального посібника, настільна гра тощо)
30	Екзамен (аналіз педагогічних ситуацій)
100	Разом

Політика курсу

Безпека – понад усе.

У разі включення сигналу «Повітряна тривога» під час очного навчання ви під керівництвом викладача повинні перейти до споруд цивільного захисту і перебувати в них до скасування сигналу.

У разі включення сигналу «Повітряна тривога» під час дистанційного навчання за вашим місцем перебування, ви маєте перейти до безпечного місця та повідомити про це викладача.

Відвідування та / або участь є важливим компонентом освітнього процесу. Однак, якщо студент бажає навчатися дистанційно – всю навчальну діяльність, включно з виконанням і поданням для оцінювання завдань, можна здійснювати у дистанційному режимі на сторінці курсу в середовищі Google-клас.

Якщо ви не були присутні на занятті через сигнал «Повітряна тривога», узгодьте з викладачем дистанційну форму виконання завдання.

Дедлайн. Крайньою межею здачі портфоліо та проекту є три дні до іспиту.

Переоцінка завдань можлива протягом тижня після отримання оцінки на основі заяви на ім'я завідувача кафедри у письмовій формі. Після отримання заяви, завідувач кафедри протягом тижня створить комісію з переоцінки, яка після проведення аналізу роботи студента повідомить його про своє рішення.

Перескладання здійснюється згідно з чинним положенням про організацію освітнього процесу в університеті.

Академічна доброчесність та плагіат. Кожен здобувач вищої освіти повинен ознайомитися і слідувати нормам Положення НДУ ім. М. Гоголя «Про академічну доброчесність»

(http://www.ndu.edu.ua/storage/norm_baza/polozennia_pro_akademichny_dobrochesnist.pdf). Всю заплановану роботу здобувачі виконують самостійно. У разі виявлення несамотійного виконання завдання, результат анулюється, а робота повертається здобувачу на переопрацювання з дотриманням правил академічної доброчесності.

При виконанні спільних завдань, потрібно зазначати внесок кожного учасника/учасниці.

Мобільні пристрої на занятті використовуються з навчальною метою.

Поведінка в аудиторії. Кожен здобувач вищої освіти повинен ознайомитися і дотримуватися Правил внутрішнього трудового розпорядку (http://www.ndu.edu.ua/storage/norm_baza/pravula_rozporiadky.pdf) університету, а також принципів і правил поведінки, визначених у Етичному кодексі Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя (http://www.ndu.edu.ua/storage/norm_baza/etychkodex.pdf).

Вітається активність здобувачів із планування освітнього процесу та участь у неформальній освіті.

Основні джерела інформації для вивчення навчальної дисципліни

1. Громадянська освіта (інтегрований курс). 10 клас. Рівень стандарту. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. 2022. Електронний доступ: <http://surl.li/kcdatt>
2. Громадянська освіта: основи демократії. 11(12) клас: навчальний посібник / Т.В. Бакка, Т.В.Ладиченко, Л.В.Марголіна та ін. - Харків : Основа, 2009. - 207 с.: іл., схеми, табл.
3. Громадянська освіта та методика її навчання: Підручник для студентів педагогічних закладів вищої освіти / За загальною редакцією Т.В. Бакка, Т.В. Мелещенко. – К.: УОВЦ

«Оріон», 2019. – 320 с.: іл. Електронний доступ:

https://go.gromadosvita.org.ua/GROMAD_OSVITA.pdf

4. Громадянська освіта: теорія і методика навчання. Посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Київ: Видавництво ЕТНА-1, 2008. – 174 с. Електронний доступ:

<http://surl.li/yfpyca>

5. Мокрогуз О. П., Желіба О. В., Запорожченко М. В. Основи медіаінформаційної грамотності, 10–11 класи. Посібник для вчителя / за загал. ред. В. І. Іванова. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2024. 133 с. Електронний доступ: <http://surl.li/bteimm>

6. НАТО — сила, що захищає мирних громадян / Т. Бакка, О. Волошенюк, О. Желіба, Р. Євтушенко, Т. Мелешченко, О. Мальований, О. Мокрогуз; за ред. О. Волошенюк, С. Дьоми. – К.: ВСВСДГО, 2019. – 164 с. Електронний доступ: <http://surl.li/bdbnzy>

7. Основи медіаінформаційної грамотності для 10—11 класів. Навчальна програма / О. П. Мокрогуз, О. В. Желіба / За заг. редакцією В. Ф. Іванова. - Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2024. — 38 с. Електронний доступ: <http://surl.li/nzsjli>

8. Техніки декодування російської пропаганди на заняттях з історії та громадянської освіти. Навчально-методичний посібник / Желіба О.В., Мокрогуз О. П., Волошенюк О.В./ За редакцією Волошенюк О. В., Євтушенко Р. І. — Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2023. — 81 с. Електронний доступ: <http://surl.li/dewtly>

9. Шкільний курс «Громадянська освіта: основи демократії» та методи його навчання. / Т.В. Бакка, Т.В.Ладиченко, Л.В.Марголіна та ін. (Дубровський В.Ф., Желіба О.В., Клепко С.Ф., Мелешченко Т.В.) – Х.: Вид. група «Основа», 2009. – 207 с.

Інформаційні ресурси:

- Підручники з громадянської освіти: <https://uahistory.co/pidruchniki/civic-education.php>
- Освітня платформа «На урок»: <https://naurok.com.ua/>
- Освітня платформа «Всеосвіта»: <https://vseosvita.ua/>
- Громадська організація «Нова доба»: <https://citizen.in.ua/>